

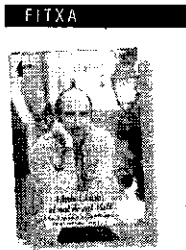
Avanç editorial

Lluís Llach, el noi de cal Vall

Quan vinc a Porrera amb la meva mare és una altra cosa, malgrat que el nucli familiar Llach Grande té uns avantpassats conservadors: el meu pare procedia d'un món de pagès de dretes de l'Empordà, de Sant Martí Vell exactament; els meus avis paternals eren latifundistes; la meva àvia materna, de dretes, i la tia Pilar era d'extrema dreta radical. La meva mare, en canvi, és una noia de divuit anys que des dels dotze ha crescut en la Barcelona republicana i això l'ha marcat totalment. És una dona amb inquietuds per la música, per les idees; preocupada perquè els nens aprenguin idiomes, la qual cosa als anys cinquanta és una sorpresa per a tothom.

El matrimoni dels meus pares no era feliç, però la vida a casa estava molt determinada per una esposa que era molt liberal —almenys a mi m'ho sembla— pel temps que li va tocar viure. Era una dona que no s'espantava davant de res i assumia plenament la seva independència en uns anys en què això era molt difícilment acceptable en la població femenina, perquè les nenes només eren preparades per fer de senyores. I ella, contràriament, s'ocupava des de l'educació dels seus fills fins als comptes de la família, passant per controlar unes terres al Priorat.

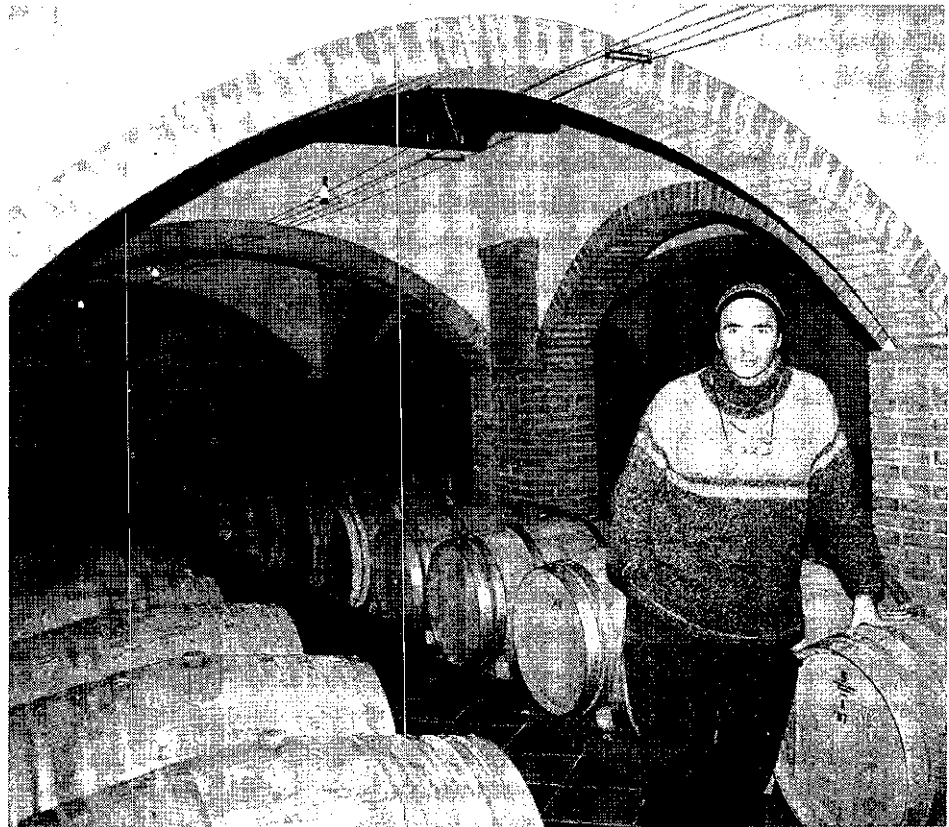
Això fa que de cop i volta jo arribi aquí a Porrera als estius en un altre ambient. El primer que passa és que la meva mare, que no era gaire religiosa ni gaire creient, jo diria que essencialment no ho era gens, acaba amb els rosaris, i consegüentment

«LLUIS LLACH, EL NOI DE CAL VALL»

Autors: CINTA S. BELLMUNT i JOSEP R. GRAU
 Editorial: COSSETÀNIA
 Pàgines: 136
 Preu: 13,50 euros

Es aigüats del 10 d'octubre de 1994 van suposar un fort cop per a Porrera. Les destrosses van fer pensar als seus vilatans que després d'aquesta ja no abecarien el cap. Per sort, feia poc que Lluís Llach s'havia instal·lat a viure en aquesta localitat, a cal Vall, la seva casa pairal. La seva presència va ser decisiva, ja que es va abocar de ple en la recuperació del municipi: primer amb un concert a Reus per recaptar fons, després amb el disc *Món Porrera* i finalment implicant-se en el negoci del vi, en els primers passos de la revolució enològica del Priorat. Una dècada després, el mateix Lluís Llach recorda com ha viscut tot aquest procés. Alhora, relata la seva vinculació amb Porrera des que d'infant l'enviaven els estius a engrajar-se amb la seva tieta Pilar; passant per la seva adolescència, quan aplegava avellanès i tocava la guitarra amb els seus amics, i fins avui en dia.

amb la tradició de cal Vall, segons la qual, a canvi de resar rosaris a vegades es donava alguna ampolla d'oli. I a partir d'aquí que puc parlar de Porrera amb els meus propis records.

La meva mare venia normalment a mitjan de juny i s'hi estava fins a l'octubre. Jo l'acompanyava sempre, des dels nou fins als setze anys, perquè, com que era un replet lent que no suspènia mai en els estudis i, per tant, tenia vacances, fins a finals de setembre —que era quan marxava per tornar a anar a escola— romaníem aquí.

Veníem sols, el meu pare com a metge de Verges pràcticament no feia vacances mai, i ens quedàvem normalment fins que acabava la collita d'avellanès. En realitat, la fotia fora el fred, que és el problema de totes aquestes cases velles, que no estan prou condicionades, i ella a Verges ho tenia molt més còmode. Però l'entusiasme a Porrera. Actualment quan vaig pels camins, per llocs com la Garranxa o la Peixera, o a aquesta mateixa casa, a cal Vall, tinc converses amb mi mateix sobre la meva mare i la bogeria que sentia per aquesta localitat.

Ens quedàvem sols, i ella, quan se sentia insegura, dormia amb una pistola del meu pare —que disposava del correspo-

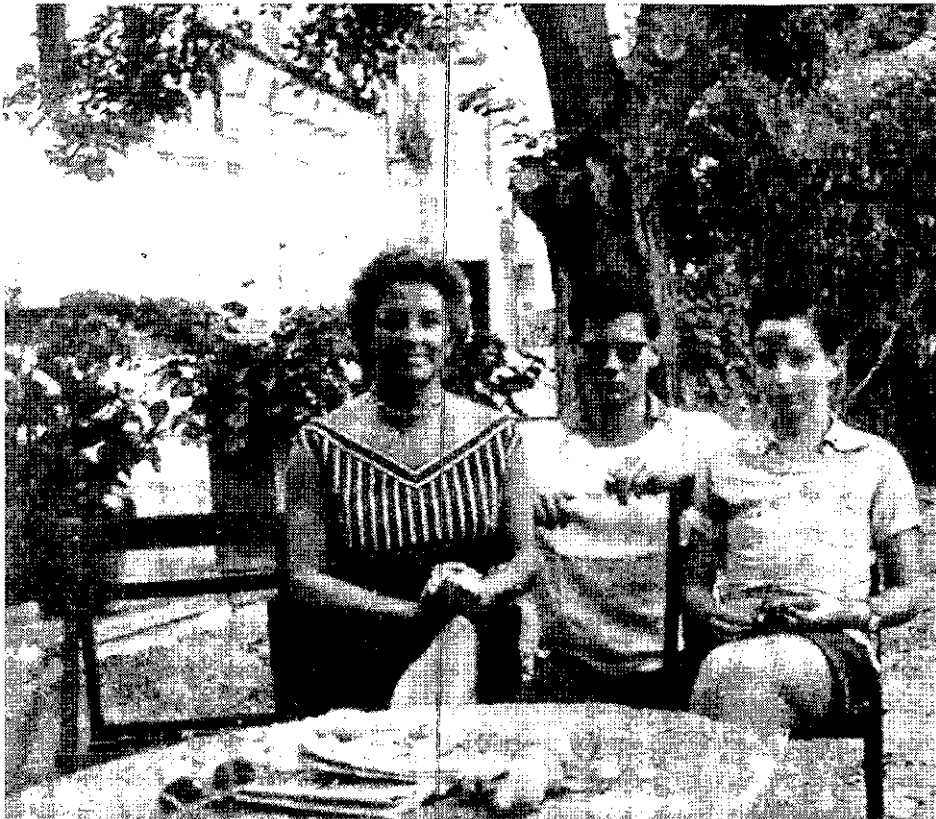
nent permís d'armes—. Era una dona valenta i atrevida, que li agradava pernoctar al mas, a la Garranxa. A Porrera tenia una vida molt més feliç que a Verges, motiu pel qual va invertir en aquesta casa, ja que l'herència li deixava diners per mantenir-la, almenys els primers anys. Més tard, com que aquest edifici estava molt envellit i la terra només donava despeses, ella anava posant-hi diners contínuament perquè no volia perdre-ho de cap manera. És curiós, anys més tard, m'ho deixa a mi perquè intueix que jo no m'ho vendré, i tenia raó.

Doncs aquí, quan jo tenia nou, deu, onze anys... els meus estius canvien molt perquè amb la meva mare tinc llibertat per sortir, per jugar, per anar amb nenes, per fer gairebé el que em doni la gana... I venir amb ella era poder escoltar cançons franceses, estudiar música, ballar tant com volgués els últims temes de moda! Era una dona que gaudia amb aquestes activitats.

Compartia el temps amb tota una colla de persones que a l'hivern vivien fora de Porrera, però que per herència conservaven alguna casa o propietat a la vila. En general, eren gent que amb l'empobriment de Porrera havien marxat i tornaven als estius. Ella

aquí es trobava amb sis o set senyores amb molt de caràcter, amb una situació econòmica per damunt de la mitjana, alliberades dels marits, que normalment es quedaven a treballar mentre elles s'ho passaven molt bé. Recordo del grup l'Elvira Travé, la Montserrat Domènech —que vivia a cal Mundeta i era la mare de la Jorgina, la meva xicota oficial d'aquí durant dos anys—, la Paquita Simó i alguna altra que ara no recordo de fora o del poble. Eren bastant privilegiades en aquells temps, posseïen propietats, residien en un altre indret i es quedaven aquí dos o tres mesos d'estiu i establien una mena de segregació amb els vilatans, sobretot els primers anys, després no tant. Eren dones liberals, que es divertien al Colomer, un jardinet privat de la família, xerrant, rient...

A més, a la meva mare li agradava molt el tros i tenia treballadors perquè l'hi cuidessin. Faig memòria especialment d'una persona fenomenal que va morir fa poc, Joan Ramos, que va ser el seu home de confiança durant molt de temps. I jo tenia la meva colla d'amics, alguns eren de fora, solien ser els fills i les filles d'aquestes senyores amigues d'ella, però la veritat és que quan ets un infant les classes socials i aquestes

punyetes no funcionen. Nosaltres jugàvem amb els nens de Porrera. Encara conservo alguns amics d'aquell període, com ara el Manolo Jiménez, que és paleta, i que en aquell temps era una mica més baixet que jo, cosa que em donava algun avantatge, perquè ell era molt espavilat; en Pere Sangenís, amb el qual també ens aveníem molt; la Jorgina, i la Maria Pilar Montoliu, que era filla d'un personatge molt maco d'aquí, l'Emilio Montoliu —que feia una mica d'oncle de tots—. I, és clar, jugàvem, tocàvem la guitarra, ens descobríem i era fantàstic!... Incomparable amb Verges! [Exclama contundent.] Allí jugàvem a metges i infermeres, i aquí, a més, a indis i americans, i al que calgués.

El paisatge amb els amagatalls, les mines de plom i els lledoners oferia moltes possibilitats. Per mi venir a Porrera cada any era un enamorament, perquè tot era molt més divertit. Fèiem moltes entremaliadures. Per exemple, de molt petits ens posàvem a la palanca, una mena de passarel·la de fusta, substituïda l'any 1952 pel pont nou, i des d'allí amb unes canyes que havíem tallat tan llargues com era possible esperàvem que l'àvia de torn caminés pel tram més delicat per bombardejar-la amb els ossos dels lle-

dons al clatell. També ens encisava molt anar a buscar serps d'aigua amb els xiquets del poble, que evidentsom de la mateixa quinta i ara els puc saludar pel carrer: el Germinal Domènech, el Manolo Jiménez, el Joan Baptista Domènech i el seu germà Adolf, tots dos són fills de l'avi Pagès, al qual cito en una cançó del *Món Porrera* i que també es deia Joan Baptista. Segurament només he anomenat els qui he trobat en els últims anys, però n'hi havia més. A aquest grup d'infants de la vila els teníem molt de respecte, perquè, és clar, ells coneixien el terreny, eren més forts, nosaltres érem estudiants «delicats», i val a dir que jo encara era del poble, però molts dels altres nens venien de Barcelona i quan fèiem guerres o altres competicions ens donaven unes bones pallisses.

Consciència social d'esquerres i retrets pels orígens familiars de dretes

Un aspecte que em crida molt l'atenció durant aquesta etapa de la infantesa és la consciència social i política del municipi. La majoria dels nens amb qui jugava eren fills d'éssers humans que durant la Guerra Civil ho havien passat bastant malament, perquè en

aquesta localitat hi havia moltíssima gent que eren d'esquerres i a la postguerra van haver de callar quan no van haver de fugir. A Verges —on el meu pare era l'alcalde a principis dels anys seixanta—, jo d'aquests esdeveniments no me n'adonava, perquè els adults d'esquerres romanien en silenci o amagats. En canvi, a Porrera hi havia l'orgull de ser d'esquerres.

Em va passar una anècdota molt il·lustrativa del que explico amb el Germinal. Jo estava amb els de la meva colla al pont de pedra, el de la carretera que va cap a Falset, i ell portava una olla penjada al coll, que duia sempre. Per fer-me el simpàtic, tenint en compte que és una mica més gran que jo i em causava impressió, vaig voler quedar bé i li vaig preguntar: «Per què portes això?» La seva resposta va ser: «És per posar-hi la gent com tu, els de dretes.» Bé, no sé si em va dir exactament de dretes o fill de papà o no sé què, però em vaig quedar sense saber què dir i vaig marxar cap a casa a comentar-l'hi a la meva mare. Ella em parlava de la tieta Pilar, molt conservadora com ja hem assenyalat i que va estar al vaixell *Uruguay*, un vaixell presó fondejat a Barcelona. De tota manera, aquestes si-

En la plana anterior, al seu propi celler, a cal Valdrich, on s'elabora el vi Vall-Llach, un dels millors del país. En aquesta plana, Maria Grande amb els seus fills Josep Maria i Lluís, al Colomer, una de les finques de la família a Porrera i collint el raïm de la Peixera junt amb alguns dels seus amics, entre altres Jordi Bonilla i Francesc Duran, tots dos ajupits a terra.

/ ARXIU VALL-LLACH, ARXIU LLUÍS LLACH I ARXIU EDUARD DURAN

tuacions les esmentàvem molt poc, només en ocasions molt determinades, i jo ho relato en funció del que m'exposava la mare i, per tant, si dic mentides és que la versió ja m'ha arribat manipulada.

Cal observar, igualment, que aquesta actitud era genèrica en tot el país, a les cases no s'hi referien mai. Era molt difícil que en família s'analitzés molt profundament. Hi havia massa coses a amagar per part de tothom. Però va haver-hi un dia que la meva mare em va declarar que la tia Pilar havia estat en el vaixell *Uruguay*, en allò que deien les txeques comunistes —ho dic mig en broma, però devia ser veritat. Segons em va comentar, quan va tornar aquí es va trobar la casa desvalisada i aleshores va haver d'anar casa per casa buscant els mobles. I ho va trobar tot, és clar.

Amb aquesta exposició vull constatar que a la postguerra segur que molts successos van anar així i devia haver-hi abusos. I si bé durant el final de la Guerra Civil els qui rebien aquí eren de dretes, perquè d'alguna manera eren la minoria que, a més, estaven en aixecament militar contra la República, era molt difícil que les represàlies passessin pel jutjat, i per això es prenien accions de forma directa. [...]